

Spoznavajmo zanimive trajnice

Helenij, helenka (*Helenium*)

Helenij je cenjen po cvetovih toplih barv – ti so lahko rumeni, oranžni, rjavkasti ali rdeči. Prištevamo jih med najlepše pozno poleti cvetoče trajnice. Najbolje uspeva na sončnih mestih, v vseh vrstah bogatih, odcednih tal. Helenij je šopasta trajnica s pokončnimi stebli, vzdolž katerih so nameščeni jajčasti ali suličasti zeleni listi. Cvet je zanimivo oblikovan. Osrednji del je izbočen in sestavljen iz cevastih krožčevih cvetov, ki so ponavadi rumeni ali rjavi. Okoli njih so kot ovratnik nameščeni cvetni lističi, ki so rumeni, rdeči, oranžni ali bakreni. Po njihovi barvi se razlikujejo posamezne sorte. Cvetni lističi proti koncu cvetenja odpadejo, ostane pa osrednji izbočeni del, ki se lepo posuši in je lep še pozno v jesen. Cvetovi sestavljajo koškasta socvetja, ki so nameščena na koncu stebel. Nekatere sorte začnejo cveteti že julija, večinoma pa šele sredi avgusta in cvetijo do oktobra. Zrastejo od 60 do 150 centimetrov v višino in od 30 do 50 centimetrov v širino. Višje rastoče vrste oziroma sorte potrebujejo oporo, ki jo namestimo proti koncu maja. Takrat lahko šope tudi nekoliko porežemo in razredčimo. S tem bomo dosegli, da bo rastlina zrasla nižje in ne bo potrebovala opore, hkrati pa bo bolj zgoščene rasti. V Angliji obstaja prav poseben izraz za to opravilo: The Chelsea Chop. Namreč, prav v tem času je v Londonu vsako leto Chelsea Flower Show, ena izmed najbolj znamenitih vrtnarskih razstav, zato so to opravilo rezanja in redčenja šopov poimenovali kar po razstavi. S spomladanskim rezanjem se nekoliko izognemo tudi ogolelim stebлом pri dnu in razvoju pepelaste plesni. Ogolela stebela lahko zakrijemo s primerno izbiro trajnic, ki jih posadimo okoli helenija. Priporočljivo je, da rastline vsake tri do štiri leta razdelimo in presadimo.

Helenij uporabljamo tudi kot rezano cvetje. Te rastline so zanimive za čebele, ki jih neutrudno obletavajo. Helenij sadimo na cvetlično gredo na soncu v družbo okrasnih trav, krokozmijskih, jesenskih aster, trajnih sončnic, grozdastih plamenk, monard, preobjede in japonskih anemon.

▲ Helenij je pozno poleti cvetoča trajnica. Na cvetlični gredi je lep v družbi rdečelistne konjske grive, lepih očk in lobelije.

Helenij je lep tudi po cvetenju. Cvetni lističi proti koncu cvetenja odpadejo, ostane pa osrednji izbočeni del, ki se lepo posuši in je lep še pozno v jesen.

▲ Pikasta pijavčnica v družbi sivke. Sadimo jo lahko tudi v vlažno zemljo ali ob rob ribnika.

Pijavčnica (*Lysimachia*)

Pijavčnice so trpežne trajnice, ki jih sadimo na mesta, kjer se lahko poljubno razraščajo. Visoke vrste imajo lepe cvetove, nizke so odlične pokrovne rastline.

Uspevajo na sončnih in polsenčnih legah, v vlažni, lahko celo mokri zemlji. Ker se močno razraščajo, rast sproti omejujemo. Primerne so za sajenje na velikih površinah. Za lepo rast ne potrebujejo veliko oskrbe, tudi za boleznimi so neobčutljive.

Kot pokrovna rastlina je najbolj znana nizka, komaj nekaj centimetrov visoka *L. nummularia*, okroglostna pijavčnica. Ima dolge, plazeče poganjke (dolžine do 30 centimetrov) z majhnimi okroglimi listi in rumenimi cvetovi. Prenese tudi senco in zelo vlažna rastišča, zato jo lahko sadimo na robove ribnikov. V zadnjih letih jo skupaj s sezonskim cvetjem uporabljamo za zasaditev poletnih posod in korit za senčne lege.

L. clethroides je višje rastoča, zraste do 70 centimetrov v višino in do 50 centimetrov v širino. Ima posebno zanimiva socvetja, ki jih cvetličarji z veseljem uporabljajo za rezano cvetje. Drobnimi belimi cvetovi so nanizani v klasasta socvetja na koncu stebel, ki se dvignejo nad listno maso. Dokler so cvetovi v popkih, so socvetja značilno lokasto upognjena. To jim daje prav poseben čar. Potem ko se cvetovi

▲ *Lysimachia clethroides* ima zanimivo lokasto upognjena socvetja. Ko se drobni beli cvetovi odprejo, se cvetna stebela zravnajo.

◀ Okroglostna pijavčnica se odlikuje po dolgih plazečih poganjkih z majhnimi okroglimi listi in rumenimi cvetovi poleti.

▼ *Lysimachia clethroides* je lepa do pozne jeseni, saj se stebela in listi lepo obarvajo.

odprejo, se socvetja postavijo pokončno. Cveti poleti. Poleg lepih socvetij se vrsta odlikuje tudi po rdeče oranžnih jesenskih barvah listov in stebel. *L. punctata*, pikasta pijavčnica, ima rumene cvetove, ki se odpirajo v poletnih mesecih. Zraste do 60 centimetrov v višino in do 50 centimetrov v širino oziroma še več, če rasti ne omejujemo. Podobno kot druge vrste se razrašča s podzemnimi izrastki. Raste tudi v mokrih tleh. Nekoliko drugačna je *L. ciliata* 'Firecracker', ki jo poznamo predvsem po temno rdečih listih in steblih ter rumenih cvetovih poleti. Zraste do 60 centimetrov v višino in 40 centimetrov v širino. Pikasta pijavčnica ima zanimivo lokasto upognjena socvetja. Lepo uspeva tudi v nekoliko senčnih legah. Sadimo jo v družbo rmana, oslada, monarde, krvomočnic, vrtnih kresnic, konjske grive in okrasnih trav.

▲ Zlata rozga na veliki cvetlični gredi. Odlikuje se po živo rumenih cvetovih pozno poleti.

Zlata rozga (*Solidago*)

Zlata rozga je trajnica poznega poletja, priljubljena tudi za rezano cvetje. Najlepše uspeva na sončnih in polsenčnih rastiščih v revnih, a vlažnih in odcednih tleh. Je srednje visoka in deloma visoka trajnica z zelo razraščeni koreninami, ki naredijo gost preplet, zato se včasih nekoliko nasilno razrašča. Zaradi te lastnosti je zelo primerna za utrjevanje brežin in za sajenje na problematična rastišča, saj ima zelo veliko življenjsko moč. Zlata rozga ima šopasto rast, razširja se z rizomi. Zelena lista so izmenično nameščeni po vsej dolžini pokončnega stebela. Ponavadi so suličasti in po robovih nazobčani. Cvetovi so drobni, ponavadi rumeni in združeni v velika gosta socvetja ter privabljajo množico koristnih žuželk. Za bogatejše cvetenje in lepo rast je priporočljivo, da jo vsaki dve ali vsaka tri leta razdelimo. Cveti pozno poleti in jeseni. Čas cvetenja ni posebno dolg, tri do štiri tedne. Vendar sta barva, predvsem pa oblika socvetij tisti, zaradi katerih cenimo zlato rozgo tako vrtnarji kot cvetličarji – ti še prav posebno. Rastlina je bila namreč že pred stotimi leti zelo priljubljena za rezano cvetje, saj v vazi zelo dolgo ostane sveža.

Zlata rozga v družbi maslenic. Ker zraste visoko, potrebuje oporo, ki jo namestimo spomladi. Cvetovi so uporabni tudi za rezano cvetje. ▶

Pozneje se je njena priljubljenost precej zmanjšala, znova pa se je uveljavila pred desetletjem, ko so se pojavili novi križanci z bogatejšimi cvetovi, intenzivnejšo barvo in počasnejšim razraščanjem. Tudi v vrtovih gojimo predvsem sorte, ki se razlikujejo po višini, trdnosti poganjkov, raščavosti in po barvi. Sorte zrastejo od 50 do 70 centimetrov v višino in do 40 centimetrov v širino. Zanimiv je tudi

križanec med astro, *Aster*, in zlato rozgo, *Solidago*, ki se imenuje \times *Solidaster* in ima posamezen cvet podoben tistemu pri astrah, socvetja pa spominjajo na socvetja zlate rozge.

Zlato rozgo sadimo na cvetlično gredo v družbo helenija, konjske grive, jesenskih aster, tradeskancije, ameriškega slamnika, gavre, hermelik in okrasnih trav.

Besedilo in fotografije Bernarda Strgar

